

Dr hab. Arkadiusz Bereza, prof. UMCS

Wydział Prawa i Administracji, Instytut Nauk Prawnych

UMCS w Lublinie

Recenzja

rozprawy habilitacyjnej Pani dr Elżbiety Anny Maj pt. *Administracyjnoprawne instrumenty ochrony socjalnej w Galicji doby autonomicznej*, Kraków 2022, (Wydawnictwo Księgarnia Akademicka w Krakowie, seria „Studia Galicyjskie”, t. 8), ss. 537 oraz Jej aktywności naukowej, sporządzona w ramach wszczętego postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki prawne.

Stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która zgodnie z art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 742 ze zm.) – dalej: Ustawa posiada stopień doktora (art. 219 ust. 1 pkt 1 Ustawy), posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a) Ustawy (art. 219 ust. 1 pkt 2 lit a) Ustawy) oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową lub artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej (art. 219 ust. 1 pkt 3 Ustawy). Ponadto zgodnie z art. 219 ust. 2 Ustawy osiągnięcie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, może stanowić część pracy zbiorowej, jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia jest indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego.

Przesłanki te zostały powtórzone i doprecyzowane (w przypadku publikacji wieloautorskich) w § 2 ust. 1, 3 i 4 załącznika nr 1 do uchwały nr 17.25.09.2023 Senatu Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie im. Komisji Edukacji Narodowej z dnia 25 września 2023 r. w sprawie zasad i trybu postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w Uniwersytecie Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

BIURO DOKUMENTACJI
WYDZIAŁU PRAWA I ADMINISTRACJI

Pani Elżbieta Anna Maj stopień doktora nauk prawnych w zakresie prawa, specjalność: prawo administracyjne uzyskała dnia 19 października 2012 r. na podstawie uchwały Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Podstawą nadania tego stopnia była rozprawa pt. *„Status osoby niepełnosprawnej w prawie administracyjnym”*, której promotorem był prof. dr hab. Stanisław Stadniczeńko, a recenzentami dr hab. Stanisław Nitecki i dr hab. Piotr Krajewski. Wskazana specjalność: prawo administracyjne jest związana nie tylko z tematem rozprawy doktorskiej, ale także głównym obszarem badawczym Pani Elżbiety Anny Maj. Wsparciem dla tych badań było doświadczenie, jakie zdobyła pracując w latach 2003-2013 w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu.

Przed uzyskaniem stopnia doktora Pani Elżbieta Anna Maj prowadziła (od 2008 r.) zajęcia dydaktyczne na podstawie umowy cywilnoprawnej na Wydziale Administracji Wyższej Szkoły Administracji w Bielsku-Białej. Na tej uczelni od 2012 r. była zatrudniona na stanowisku wykładowcy, a następnie adiunkta, a w latach 2017-2022 ponownie realizowała zajęcia na podstawie umowy cywilnoprawnej. W latach 2013-2017 była także zatrudniona na stanowisku adiunkta na Wydziale Nauk Społecznych Wyższej Szkoły Finansów i Prawa w Bielsku-Białej. Od 2017 r. do chwili obecnej jest zatrudniona na stanowisku adiunkta w Katedrze Prawa Administracyjnego i Społeczeństwa Obywatelskiego w Instytucie Prawa, Ekonomii i Administracji (od 2022 r., nazwa jednostki organizacyjnej wcześniej dwukrotnie zmieniana) Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (do 30 września 2023 r. Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie). Od 2020 r. pełni również na tej uczelni funkcję dyrektora Centrum Badań Prawnych nad Dzieckiem i Rodziną. Obowiązki organizacyjne wypełniała uczestnicząc w komisjach i zespołach rektorskich (pracując nad różnymi aktami wewnętrznymi uczelni) oraz w Szkole Doktorskiej (oceniając wnioski o finansowanie projektów badawczych doktorantów).

W uczelniach, z którymi była lub jest obecnie związana prowadziła zajęcia na wielu kierunkach studiów (administracja, bezpieczeństwo, fizjoterapia, prawo, ekonomia społeczna, geografia, zarządzanie, kryminalistyka) oraz na studiach podyplomowych (administracja publiczna, pedagogika) z zakresu ustroju administracji, materialnego prawa administracyjnego, postępowania administracyjnego, nadzoru w administracji, prawa socjalnego, pracy socjalnej, pomocy społecznej, polityki społecznej, organizacji pozarządowych oraz działalności pożytku publicznego i wolontariacie, organizacyjno-

prawnych aspektów fizjoterapii, prawnej ochrony dziecka i rodziny, prawnej ochrony osoby niepełnosprawnej oraz polityki rodzinnej z elementami prawa rodzinnego. Tak szeroki wachlarz zajęć, ujętych niewątpliwie w profilu Habilitantki wskazuje na Jej dużą wiedzę i gotowość do jej stałego poszerzania.

W ramach współpracy z otoczeniem społecznym i gospodarczym popularyzowała wiedzę z zakresu prawa socjalnego na jednym z portali (2012-2013), prowadziła kursy specjalistyczne z postępowania administracyjnego w Szkole Policji w Katowicach (2014-2020) i wykłady w liceach ogólnokształcących na temat praw i obowiązków uczniów (w 2016 i 2018 r.) oraz uczestniczy w pracach Regionalnej Komisji Egzaminacyjnej do spraw stopni specjalizacji zawodowej pracowników socjalnych województwa śląskiego (od 2018 r.). Jest członkiem Stowarzyszenia Archiwistów Polskich, Oddział w Krakowie.

Pani Elżbieta Anna Maj (wg załącznika nr 4 do wniosku) opublikowała dotychczas 4 monografie (łącznie z recenzowaną monografią habilitacyjną), 33 rozdziały w monografiach naukowych (w tym 6 przed uzyskaniem stopnia doktora) oraz 13 artykułów w czasopismach naukowych (w tym 2 przed uzyskaniem stopnia doktora). Sześć publikacji powstało we współautorstwie (najczęściej z 50 % wkładem własnym), w tym 3 rozdziały w monografiach i 3 artykuły w czasopismach naukowych.

Niektóre monografie i rozdziały w monografiach - także pod redakcją naukową Pani Elżbiety Anny Maj - publikowane były w wydawnictwach uczelni z którymi była ona związana, co nie wpływa na ocenę ich treści. Obok wydawnictw z Bielska-Białej, są także monografie wieloautorskie wydawane przez Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, wydawnictwa uczelni z Krakowa, Opola i Warszawy, wydawnictwo Difin, a także wydawnictwa zagraniczne (Pilzno, Stambuł).

Artykuły Jej autorstwa były publikowane w różnych krajowych czasopismach naukowych (wg kolejności wymienionych we wniosku artykułów): *„Opolskie Studia Administracyjno-Prawne”*, *„Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”*, *„Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Finansów i Prawa w Bielsku-Białej”*, *„Media i Społeczeństwo”*, *„Przegląd Prawno-Ekonomiczny”*, *„Rocznik Historii Prasy Polskiej”*, *„Roczniki Administracji i Prawa”*, *„Rocznik Administracji Publicznej”*, *„Horyzonty Wychowania”* i *„Wiadomości Społeczne”* oraz w czasopismach zagranicznych: *„Acta historico-iuridica Pilsnensia”*, *„Mest Journal”* i *„Pravničij visnik Universiteta <<KROK>>”*.

Na dzień wszczęcia postępowania dorobek naukowy Habilitantki według Google Scholar (Publish or Perish) wykazuje 24 cytowania (w tym 3 cytowania zdublowane i 8

autocytowań) co ostatecznie daje wynik - 13, zaś Indeks Hirscha był równy 3, zaś z wyłączeniem autocytowań – 2. Współczynnik Impact Factor nie dotyczy publikacji Habilitantki.

Pani Elżbieta Anna Maj nie ubiegała się dotychczas o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

W dorobku Habilitantki można wyodrębnić pięć obszarów badawczych (wskazanych w autoreferacie na s. 17-18), które łączą Jej pasję naukową i doświadczenie zawodowe. Są to:

- 1) status prawny osób niepełnosprawnych, ze szczególnym uwzględnieniem niepełnosprawnych dzieci;
- 2) ochrona socjalna dziecka i rodziny, w tym głównie pomoc społeczna w ujęciu krajowym i międzynarodowym;
- 3) postępowanie administracyjne o charakterze ogólnym;
- 4) historycznoprawne aspekty prawa administracyjnego z naciskiem na instytucje socjalne;
- 5) filozoficzne i teoretyczne aspekty prawa z uwzględnieniem zasad konstytucyjnych i praw człowieka.

W każdym z tych obszarów Pani Elżbieta Anna Maj zaznacza swoją obecność naukową, lecz nie w stopniu równomiernym. Nie było to zresztą – tak przyjmuję - Jej zamierzeniem. Ważne jest to, że dorobek naukowy Habilitantki jest różnorodny, chociaż skupia się na zagadnieniach prawa administracyjnego materialnego, ustrojowego i formalnego oraz prawa socjalnego.

W mojej ocenie na szczególną uwagę zasługuje obszar 1) i 2) oraz 4) - w który wpisuje się monografia habilitacyjna. Nie oznacza to, że pozostałe osiągnięcia naukowe mają mniejszą wartość (np. przyporządkowana do 3) obszaru badawczego monografia *Postępowanie administracyjne a postępowanie podatkowe. Studium porównawcze*, Bielsko-Biała, 2013, czy zaliczane do 5) obszaru badawczego artykuły naukowe: *Godność człowieka. Ujęcie prawno-filozoficzne*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Finansów i Prawa w Bielsku-Białej” 2014, nr 4 i *Pozorność konstytucyjnej wolności prasy w Galicji doby autonomicznej. Studium źródłowe*, „Rocznik Historii Prasy Polskiej” 2019, t. XXII, z. 4), a jedynie to że pozostają one poza głównym nurtem badawczym Habilitantki.

Nurt ten łączy w sobie trzy obszary wzajemnie przenikające się zakresem przedmiotowym, tworząc sylwetkę badacza naukowego. Dotyczy on ochrony socjalnej osób potrzebujących wsparcia ze strony organów administracji. Jej zainteresowania w tym zakresie dotyczą osób z niepełnosprawnością, rodziny i dzieci, jak i szerszej perspektywy czasowej (a więc w ujęciu historyczno-prawnym). Związane jest to z właściwością organów administracji funkcjonujących wg określonych procedur i stosujących przepisy dotyczące sfery pomocy socjalnej i ochrony prawnej osób, które takiego wsparcia potrzebują, czy to ze względu na wiek, czy trudną sytuację życiową. O wysokich kompetencjach Habilitantki świadczy monografia pt. *Ochrona praw człowieka niepełnosprawnego przed wykluczeniem społecznym w ujęciu historycznoprawnym i współczesnym* (Bielsko-Biała 2017), udział w monografii pt. *Konwencja o prawach dziecka. Wybór zagadnień (artykuły i komentarze)*, (Warszawa 2015), a także wydana pod Jej redakcją naukową monografia pt. *Funkcjonowanie systemu pomocy społecznej w Polsce i Republice Czeskiej* (Bielsko-Biała 2016), czy współredakcją (z B. Pawlica) monografia pt. *Realizacja Konwencji o prawach dziecka w prawie wewnętrznym i międzynarodowym. Ujęcie interdyscyplinarne w 30-lecie obowiązywania* (Kraków 2020). Do druku oddana została monografia (także pod Jej redakcją naukową) pt. *Wpływ Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych (ONZ) na administracyjnoprawny status osób niepełnosprawnych w Polsce po 2012 roku. Zagadnienia wybrane*. Zagadnienia te Pani Elżbieta Anna Maj poruszała również w artykułach: *Sytuacja społeczna oraz prawna ochrona osób starszych*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, 2012, z. 3 (przed uzyskaniem stopnia doktora) oraz *Istota zabezpieczenia społecznego w Polsce*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Finansów i Prawa w Bielsku-Białej”, 2015, nr 1. Te dwie pozycje cieszą się najwyższą liczbą cytowań według Google Scholar (Publish or Perish), odpowiednio 8 i 3, z dotychczasowego dorobku naukowego Habilitantki.

W/w opracowania dotyczące obowiązującego stanu prawnego, także w aspekcie komparatystycznym i interdyscyplinarnym stanowiły wstęp do przygotowania rozprawy habilitacyjnej, tym bardziej że Autorka nie unikała poruszania kwestii historyczno-prawnych. Taki charakter ma również artykuł pt. *Administracyjnoprawny system bezpieczeństwa społecznego – od Galicji do III RP. Wybrane zagadnienia*, „Roczniki Administracji i Prawa” 2020, t. XX, z. 3.

O aktywności naukowej Pani Elżbiety Anny Maj świadczą nie tylko publikacje, ale również udział w życiu naukowym. Brała udział (po uzyskaniu stopnia doktora) w 38 konferencjach naukowych (w tym 4 o charakterze międzynarodowym i 5 konferencjach zagranicznych). W 31 konferencjach był to udział czynny. Ponadto przewodniczyła komitetowi organizacyjnemu dwóch konferencji naukowych, w pięciu była członkiem komitetu organizacyjnego, a w jednej członkiem rady naukowej konferencji. Recenzowała również 2 monografie i 8 artykułów w czasopiśmie z wykazu punktowanych czasopiśmie naukowych.

Monografię pt. *„Administracyjnoprawne instrumenty ochrony socjalnej w Galicji doby autonomicznej”*, Kraków 2022 (Wydawnictwo Księgarnia Akademicka w Krakowie, w ramach serii „Studia Galicyjskie”, Tom 8) należy zaliczyć do 4) obszaru badawczego Habilitantki. To osiągnięcie naukowe jest podstawą wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie: nauki prawne.

Jest to praca, którą zaliczyć należy do opracowań z zakresu historii prawa, co potwierdza nie tylko tytuł, ale przede wszystkim jej treść poruszająca zagadnienia ochrony (opieki, pomocy) socjalnej w Galicji - kraju legitymującego się autonomią w ramach monarchii austro-węgierskiej. Analiza zawartości monografii, opisanych w niej instytucji i instrumentów prawnych pozwala na takie ustalenie, mimo początkowych wątpliwości, czy nie powinna być ona zaliczona jako osiągnięcie naukowe do innej dyscypliny: historia lub nauka o polityce i administracji.

Wybór tematu jest trafny, gdyż zagadnienie to nie było przedmiotem kompleksowych i tak szerokich badań historyczno-prawnych. Zagadnienia te poruszano jedynie fragmentarycznie. Jest to temat wdzięczny z uwagi na charakter Galicji, kraju zamieszkałego przez dużą liczbę ludności i zacofanego w rozwoju gospodarczym (choć stan ten uległ niewielkiej zmianie w okresie autonomii). Skutkowało to niskim poziomem życia jego mieszkańców („bieda galicyjska”), co generowało szeroki obszar badawczy nad różnymi administracyjnoprawnymi instrumentami ochrony socjalnej.

W tytule monografii Autorka używa terminu „ochrona socjalna”. Na tym tle mogą pojawiać się wątpliwości, gdyż obecnie termin ten utożsamiany jest z systemem ubezpieczeń społecznych i zabezpieczeniem społecznym, zaś w mniejszym stopniu z działalnością mającą charakter pomocy społecznej. Relacje pomiędzy tymi sferami

działalności w Galicji w latach 1861-1918 były inne, wysuwając na piedestał opiekę i pomoc społeczną w miejsce tworzącego się dopiero, a tym samym niezbyt rozbudowanego w zakresie przedmiotowo-podmiotowym systemu ubezpieczeń (od 1887 r. ubezpieczenia wypadkowe, od 1888 r. ubezpieczenia chorobowe, zaś dopiero od 1896 r. ubezpieczenia społeczne). Nałożenie dzisiejszej siatki terminologicznej pojęć na zjawiska z przeszłości, czy opisanie ich przy pomocy starych pojęć o innym dziś znaczeniu przedmiotowym jest zawsze trudnym wyzwaniem dla badacza historii. Dla określenia takiej działalności w innych zaborach, w zbliżonym okresie, D. Lewandowska w swoich pracach używa pojęcia „opieka i pomoc społeczna”, A. Bołdyrew - „opieka socjalna” i „pomoc społeczna” (Królestwo Polskie), zaś T. Kruszewski - „opieka społeczna” (zabór pruski). Autorka zrobiła inaczej. Wyjaśnia wybór terminu „ochrona socjalna” zastosowanego dla zdefiniowania zaprezentowanych w pracy sfer działalności administracji (a także podmiotów społecznych) we wprowadzeniu (s. 24-26) i uczyniła to przekonywająco (także posługując się argumentacją formalnoprawną). Zauważyć należy, że zastosowanie terminu np. „opieki społecznej”, czy „pomocy społecznej” zmusiłby Autorkę do zmodyfikowania struktury pracy i pominięcia niektórych jej części (np. rozdziału III).

Na kartach rozprawy jawi się nam również obraz pomocy niesionej dla potrzebujących w ramach prywatnej działalności dobroczynnej (należy przez to rozumieć działalność tworzonych w tych celach podmiotów społecznych), co pośrednio jedynie możemy łączyć z administracyjnoprawnymi instrumentami i aktywnością organów administracji. Rozprawa habilitacyjna, niewątpliwie obszerna (537 stron) i wielowątkowa porządkuje te zagadnienia i wypełnia lukę w dotychczasowym stanie badań nad sytuacją ludności zamieszkującej Galicję. Zatem dokonany przez Habilitantkę wybór problematyki badawczej należy uznać za uzasadniony i adekwatny do wymogów stawianych rozprawom habilitacyjnym.

Cezury czasowe opracowania zostały określone ściśle i dotyczą „Galicji doby autonomicznej”, a więc okresu od jej ukonstytuowania w 1861 r. do rozpadu monarchii austro-węgierskiej w 1918 r. Autorka podkreśla jednak, że niektóre rozwiązania związane z ochroną społeczną sprzed 1861 r. obowiązywały jeszcze w okresie autonomii Galicji.

Autorka postawiła główny problem badawczy i aż 14 tez (s. 28-30), którym przyporządkowała hipotezy podlegające zbadaniu i udowodnieniu na kartach rozprawy. Pozytywna weryfikacja 10 hipotez i wnioski końcowe zostały w sposób uporządkowany przedstawione w zakończeniu (s. 470-477).

Rozdział I, podrozdział 1.1 dotyczący austriackich i galicyjskich rozwiązań systemowych o charakterze socjalnym przed 1861 r. ma charakter wprowadzający. Niestety zbyt powierzchownie potraktowano w nim zagadnienia dotyczące ustroju monarchii i administracji austriackiej. Podobny charakter ma również podrozdział 1.2 dotyczący Galicji w dobie autonomicznej, a zwłaszcza jego pkt 1.2.3 z tytułem „Kompetencyjność organów i instytucji publicznych w projektowaniu i realizacji ochrony socjalnej”. Niestety zawarte w nim rozważania dotyczą przede wszystkim ustroju, sprzecznie z brzmieniem tytułu rozdziału I, a zwłaszcza pkt. 1.2.3 (oprócz niezwykle krótkich fragmentów na s. 67, 70, 80, 84). Tym samym razi brak symetrii pomiędzy podrozdziałami 1.1 i 1.2, które powinny zawierać rozważania objęte tytułem rozdziału I, podzielonych jedynie cezurą czasową. W takiej sytuacji być może lepszym rozwiązaniem byłby podział na dwa odrębne, inaczej zatytułowane rozdziały oddające ich rzeczywistą treść.

Rozdział II systematyzuje zagadnienia dotyczące ochrony socjalnej w nurcie dobroczynności publicznej i prywatnej. Podrozdział 2.3. powinien być jednolity, poprzez włączenie do niego treści odrębnego pkt. 2.3.1, który w istocie stanowi wykaz zakładów dla ubogich. W kolejnych rozdziałach III-X Habilitantka przedstawiła – co wymaga podkreślenia - w sposób uporządkowany poszczególne instrumenty ochrony socjalnej. Zaznaczenia także wymaga, że zamykający pracę ciekawy rozdział X poświęcony został szczególnym instrumentom ochrony socjalnej o charakterze ratunkowym stosowanym wobec ludności dotkniętej działaniami militarnymi lub innymi skutkami I wojny światowej.

Wątpliwości konstrukcyjne budzi wydzielenie pkt. 5.1.1. o ochronie wdów, jako jedynego w podrozdziale. 5.1 dotyczącym pozycji prawnej kobiet i sposobów ich socjalnego wsparcia. Z uwagi na to, że podrozdział 5.1 dotyczy w zasadzie tylko treści z pkt. 5.1.1., należało je połączyć i zmodyfikować jedynie tytuł jednolitego już podrozdziału 5.1. Za zabieg chybiony uznać należy także umieszczenie lakonicznego podrozdziału 9.5 o przeciwdziałaniu bezrobociu w rozdziale IX dotyczącym instrumentów przeciwdziałania

patologiom społecznym. Z uwagi na to, że de facto sprowadzało się do tworzenia biur pośrednictwa pracy na szczeblu powiatu, można te ustalenia przenieść do pkt. 1.2.3.5, który w istocie ogranicza się do kwestii ustrojowej – starostw powiatowych, mimo innego brzmienia tytułu pkt. 1.2.3.

Problematyka monografii do łatwych nie należy, z uwagi na charakter przepisów w większości państwowych i efekt ich stosowania (w rozumieniu statycznym, a także statystycznym, gdyż praca nie obejmuje zasad postępowania w celu udzielenia pomocy) na poziomie organów krajowych i samorządowych (przede wszystkim gmin wykorzystujących na te cele m. in. środki z miejscowego funduszu ubogich). Wyraźnie nakłada się także działalność publiczna w zakresie ochrony społecznej na poziomie gmin (w oparciu o nieadekwatne do potrzeb środki przekazywane na te cele) z dobroczynnością prywatną wynikającą z „wielkiej solidarności społecznej Galicjan” (s.478) np. na rzecz dzieci, weteranów, czy starców i kalek. Być może z w/w przyczyn, problematyka ochrony społecznej w aspekcie normatywnym i jej realizacja przy pomocy różnych instrumentów administracyjnoprawnych, niewątpliwie złożona i wielopłaszczyznowa, nie cieszyła się dużym zainteresowaniem współczesnych historyków prawa.

Rozważaniom Autorki towarzyszy analiza przepisów prawa i ocena skutków (poparta różnymi danymi) ich stosowania w ramach ochrony i wsparcia osób potrzebujących pomocy. Przyjęte w pracy założenia zrealizowała z dużą znajomością problematyki, wykazując jednocześnie wysoki poziom kunsztu pisarskiego. Dobre wrażenie robi rozbudowany aparat przypisów, zawierający sporo dodatkowych informacji. Pracę cechuje wartki nurt narracji i urozmaica go 95 fotografii i 50 tabel. Stanowi to - w mojej ocenie - dużą zaletę monografii w odbiorze potencjalnego czytelnika, który nie musi być przecież historykiem prawa.

Monografia łączy w sobie elementy historii ustroju, prawa administracyjnego ustrojowego i materialnego, polityki socjalnej, ekonomii, prawa cywilnego i karnego oraz zarządzania sprawami publicznymi. W konsekwencji, takie międzygałęziowe ujęcie tematu, wymagało od Autorki odpowiedniego doboru metod badawczych. Z uwagi na charakter historyczno-prawny opracowania, metodami stosowanymi przez Autorkę są: analiza i krytyka piśmiennictwa, metoda badania dokumentów archiwalnych, metoda historyczna, formalno-dogmatyczna i uzupełniającą - metoda statystyczna. Dobór metod

badawczych należy uznać za właściwy i adekwatny zarówno ze względu na cel, jak i przedmiot badawczy rozprawy habilitacyjnej. Sposób posługiwania się w/w metodami przez Autorkę dla przeprowadzenia analizy zagadnień związanych z opisywaną problematyką jest prawidłowy i świadczy o Jej dobrym przygotowaniu merytorycznym.

Podstawę źródłową recenzowanego opracowania stanowią zbadane i przeanalizowane przez Autorkę dokumenty archiwalne zgromadzone w zasobach Centralnego Państwowego Archiwum Historycznego Ukrainy we Lwowie i Archiwów Państwowych w Krakowie, Katowicach (Oddział w Bielsku-Białej) i Przemyśle. Kwerenda archiwalna została przeprowadzona w ramach przyznanych Pani Elżbiecie Annie Maj wewnętrznych projektów badawczych realizowanych wtedy na Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

Wśród źródeł drukowanych znajdują się liczne dokumenty (regulaminy statuty, sprawozdania) oraz akty normatywne ujęte w dziennikach urzędowych (brak ich w bibliografii) i zbiorach (ujętych w bibliografii, jako „literatura z epoki”). Uzupełnia je „literatura z epoki” (60 pozycji, w tym niektóre o charakterze ciągłym wydawane dla poszczególnych roczników) i opracowania (253 pozycje). W mojej ocenie warto było podzielić pozycje ujęte w „literaturze z epoki” pomiędzy źródła drukowane i opracowania (pod nazwą literatury), co jest zabiegiem trudnym, ale zapewniającym większość przejrzystości bibliografii.

Tak szeroki dobór źródeł drukowanych, „literatury z epoki” i opracowań na potrzeby ocenianej monografii budzi uznanie.

Dokonując analizy wykorzystanej literatury wskazać można dodatkowo pozycje: Z. Gargas, *O krajowym funduszu sierocym*, Lwów 1905 i *Rady sieroce w Galicji*, Lwów 1897; J. Bartoszewicz, *Opieka nad ubogimi w Galicji*, Lwów 1901 (wyd. Krajowe Biuro Statystyczne Wydziału Krajowego); M. Schmidt, *Sprawy ubogich w mieście Krakowie*, Kraków 1884; *Nędza w Galicji w cyfrach i sposób ratunku*, Tarnów 1888; J. Beck, *Opieka nad sierotami*, Lwów 1916; A. Haratyk, *Rozwój opieki nad dziećmi i młodzieżą w Galicji doby autonomicznej*, Wrocław 2002 i *Udział społeczeństwa galicyjskiego w opiece nad dziećmi ubogimi i osieroconymi (1867-1914)*, Kraków 2007; B. Urbanek, *Opieka społeczno-medyczna nad chorymi w XIX wieku w Galicji*, Warszawa 1994. Dostępne w bibliotekach polskich są także źródła drukowane m. in. *Statut Towarzystwa opieki nad sierotami we Lwowie*, Lwów 1907 (towarzystwo nie zostało z jakichś przyczyn ujęte w wykazie opartym na źródłach archiwalnych na s. 206-209), *Statut Pierwszego Galicyjskiego*

Stowarzyszenia w celu niesienia pomocy Weteranom Wojskowym z Krakowa, Podgórze i okolic zostającego pod protektoratem Jego c. k. Apostolskiej Mości Najjaśniejszego Cesarza Franciszka Józefa I, Kraków 1881; Statut Towarzystwa „Opieki Narodowej”, Lwów 1870 i Projekt unormowania i wykonania opieki nad ubogimi w mieście Lwowie, Lwów 1897. Czynie to z obowiązku recenzenta, nie formułując zarzutu, gdyż poruszana przez Autorkę problematyka dotyczy tak szerokiego spektrum spraw społecznych, że nie jest możliwe, ani w tym przypadku konieczne, wykorzystanie wszystkich dostępnych źródeł.

Zaznaczam, że wskazane w treści recenzji uwagi mają jedynie charakter porządkujący lub uzupełniający (w pewnym zakresie także dyskusyjny) i nie umniejszają one zalet merytorycznych monografii habilitacyjnej.

Konkluzja

Tematyka zawarta w przedstawionej do oceny monografii nie była dotychczas w takiej formule kompleksowo opracowana w literaturze historycznoprawnej. Praca stanowi znaczny wkład Autorki w badania nad dziejami administracji i jej zadań w zakresie ochrony socjalnej w Galicji w okresie autonomii. Zawiera ona szereg ustaleń, dokonanych po przeprowadzeniu rzetelnej kwerendy archiwalnej oraz analizie aktów prawnych i literatury przedmiotu, dających nie tylko dowód znajomości poruszanej przez Autorkę problematyki, ale przede wszystkim wypełniających lukę w dotychczasowym stanie badań. Monografia stanowi więc oryginalne pod względem treści i formy dzieło, które w sposób istotny wzbogaca naszą wiedzę i przyczynia się do rozwoju nauki.

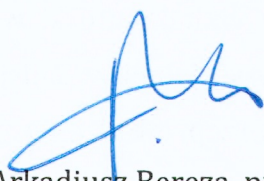
Tym samym stwierdzam, że przedstawione do oceny osiągnięcie naukowe monografia pt. *„Administracyjnoprawne instrumenty ochrony socjalnej w Galicji doby autonomicznej”*, Kraków 2022, autorstwa Pani Elżbiety Anny Maj stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne (art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a) Ustawy).

Po uzyskaniu stopnia doktora Pani Elżbieta Anna Maj opublikowała 42 publikacje naukowych (4 monografie, 27 rozdziałów w monografiach i 11 artykułów) oraz była redaktorem naukowym zbiorowych prac naukowych. Uczestniczyła – najczęściej w formie czynnej - w 38 konferencjach naukowych (w tym 4 o charakterze międzynarodowym i 5 konferencjach zagranicznych). Ponadto przewodniczyła komitetowi organizacyjnemu dwóch konferencji naukowych, w pięciu była członkiem komitetu organizacyjnego, a w jednej członkiem rady naukowej konferencji. Recenzowała

monografie i artykuły w czasopismach punktowanych oraz brała udział w różnych projektach badawczych (jako kierownik lub wykonawca). Aktywność naukową umiejętnie łączyła z szeroką działalnością dydaktyczną (także w ramach współpracy z otoczeniem społecznym i gospodarczym) oraz prawidłowym wykonywaniem obowiązków organizacyjnych, zwłaszcza w formie zaangażowania w prace nad aktami wewnętrznymi uczelni w komisjach i zespołach rektorskich. Tym samym Pani Elżbieta Anna Maj wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w różnych uczelniach wyższych tj. w Uniwersytecie KEN i uczelniach w których była poprzednio zatrudniona (art. 219 ust. 1 pkt 3 Ustawy).

Wobec powyższego pozytywnie oceniam spełnienie przesłanek wynikających z art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a) i pkt 3 Ustawy oraz wnoszę o dopuszczenie Pani Elżbiety Anny Maj do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania Jej stopnia doktora habilitowanego.

Lublin, 16 sierpnia 2024 r.

dr hab. Arkadiusz Bereza, prof. UMCS